

ที่ สน ๐๐๑๘.๑/ว๖๕๐๔

ศาลากลางจังหวัดสกลนคร

ถนนศูนย์ราชการ สน ๔๗๐๐๐

๓๑ มีนาคม ๒๕๖๓

เรื่อง การจัดทำสรุปข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเผาในที่โล่ง

เรียน นายอำเภอ ทุกอำเภอ

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเผาในที่โล่ง

จำนวน ๑ ชุด

ด้วยจังหวัดสกลนคร ได้รับแจ้งจากกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยสถานการณ์ปัจจุบันปรากฏปัญหามลพิษทางอากาศจากค่าปริมาณฝุ่นละอองสูงเกินมาตรฐานอย่างต่อเนื่องในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่วนหนึ่งเกิดจากการเผาในที่โล่ง ทำให้มีการฟุ้งกระจายของฝุ่นละอองและเขม่าควันเป็นพื้นที่กว้าง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของประชาชน นอกจากนี้การเผาในพื้นที่ป่าไม้ยังก่อให้เกิดปัญหาไฟป่าลุกลามสร้างความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง ดังนั้น หน่วยงานของรัฐจำเป็นต้องดำเนินมาตรการและบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมการเผาในที่โล่งอย่างเข้มงวด

กระทรวงมหาดไทย ได้จัดทำสรุปข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเผาในที่โล่ง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อจังหวัดในการพิจารณาบังคับใช้กฎหมายเพื่อควบคุมการเผาในที่โล่งให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังนั้น จึงขอให้อำเภอดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ รวมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ความรู้แก่ประชาชนเพื่อสร้างความตระหนักรู้และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวอย่างจริงจัง ทั้งนี้ขอให้แจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าวด้วย

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายพิสิษฐ์ แร่ทอง)

ปลัดจังหวัดสกลนคร ปฏิบัติราชการแทน

ผู้ว่าราชการจังหวัดสกลนคร

ที่ทำการปกครองจังหวัด

กลุ่มงานอำนวยความสะดวก

โทร.๐-๔๒๗๑-๑๔๖๑

“อยู่สกล รักสกล ทำเพื่อสกลนคร”

สรุปข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเผาในที่โล่ง

การเผาในที่โล่งเป็นเหตุรำคาญ ตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ กรณีมีการเผาขยายเป็นวงกว้างในพื้นที่อาจเป็นสาธารณภัยตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งหน่วยงานของรัฐหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐสามารถใช้อำนาจตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการกับผู้กระทำความผิด โดยกำหนดมาตรการตามกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายให้เกิดผลทางปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุตฤประสงศ์ในการลดปัญหามลพิษทางอากาศ โดยการเผาในที่โล่งอาจเป็นความผิดต่อกฎหมายหลายฉบับขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงและการกำหนดมาตรการตามกฎหมาย ในกรณีนี้ กระทรวงมหาดไทยจึงได้จัดทำสรุปข้อกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมการเผาในที่โล่ง โดยจำแนกตามประเภทพื้นที่ ดังนี้

๑. การเผาในพื้นที่เอกชน

๑.๑ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๑) การดำเนินมาตรการตามพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๑.๑) ผู้ว่าราชการจังหวัดในฐานะผู้ว่าราชการจังหวัดมีอำนาจออกประกาศจังหวัด ห้ามมิให้ผู้ใดดำเนินการเผาในที่โล่งครอบคลุมพื้นที่ทั้งจังหวัดหรือเฉพาะบางพื้นที่ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๕ และมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งอาจพิจารณานำเกณฑ์ค่าปริมาณฝุ่นละอองที่สูงเกินมาตรฐานในพื้นที่ ประกอบกับผลกระทบด้านสุขภาพของประชาชนมาเป็นเหตุผลและเกณฑ์ในการประกาศมาตรการดังกล่าว โดยกำหนดระยะเวลาการห้ามและกำหนดพื้นที่ที่ห้ามตามที่จำเป็น

(๑.๒) นายอำเภอในฐานะผู้ว่าราชการอำเภอ มีอำนาจออกประกาศอำเภอ เช่นเดียวกับผู้ว่าราชการจังหวัดตาม ข้อ ๑.๑ (๑.๑) นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด และมีอำนาจสั่งการหน่วยงานของรัฐและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องซึ่งอยู่ในเขตอำเภอให้ดำเนินการตามมาตรการในประกาศจังหวัดหรือประกาศอำเภอ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๑๙ และมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๑.๓) นายองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในฐานะผู้ว่าราชการท้องถิ่นมีอำนาจออกประกาศท้องถิ่นเช่นเดียวกับผู้ว่าราชการอำเภอตาม ข้อ ๑.๑ (๑.๒) แต่ต้องได้รับความเห็นชอบจากผู้ว่าราชการอำเภอด้วย นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่ช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัดและผู้ว่าราชการอำเภอ โดยอาศัยอำนาจตามมาตรา ๒๐ และมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒) การบังคับใช้กฎหมาย

(๒.๑) โทษ : กรณีผู้ฝ่าฝืนประกาศของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการอำเภอ หรือผู้ว่าราชการท้องถิ่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งเดือน หรือปรับไม่เกินสองพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๕๒ และมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

(๒.๒) การดำเนินคดี : ผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการอำเภอ หรือผู้ว่าราชการท้องถิ่นมีหน้าที่ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนในฐานความผิดฝ่าฝืนคำสั่งของผู้ว่าราชการจังหวัด หรือผู้ว่าราชการอำเภอ หรือผู้ว่าราชการท้องถิ่นตามมาตรา ๕๒ ประกอบกับมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ โดยอาจร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจก็ได้ เนื่องจากเป็นความผิดอาญาตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งกำหนดไว้ในกฎกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ข้อ ๒ (๗) ประกอบมาตรา ๒ (๖) (๑๑) (๑๖) (๑๗) มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑.๒ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

(๑) การดำเนินมาตรการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มีอำนาจในการควบคุมการเผาในที่โล่งซึ่งถือเป็นเหตุรำคาญตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

แนวทางที่ ๑ : เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งเป็นหนังสือตามมาตรา ๒๘

เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้เจ้าของหรือผู้ครอบครอง สถานที่เอกชนนั้นระงับการเผาภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และอาจกำหนดวิธีการ เพื่อป้องกันมิให้มี เหตุดังกล่าวเกิดขึ้นในอนาคตไว้ในคำสั่ง

ในกรณีที่ไม่มีกรปฏิบัติตามคำสั่งฯ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจระงับการเผา นั้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้มีการเผาเกิดขึ้นอีก และถ้าการเผาเกิดขึ้นจากการกระทำ การละเลย หรือการยินยอมของเจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่นั้น เจ้าของหรือผู้ครอบครองสถานที่ดังกล่าวต้องเป็นผู้เสีย ค่าใช้จ่ายสำหรับการนั้น

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าการเผาที่เกิดขึ้นในสถานที่เอกชนอาจเกิด อันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ หรือมีผลกระทบต่อสภาวะความเป็นอยู่ที่เหมาะสมกับการดำรงชีพของประชาชน เจ้าพนักงานท้องถิ่นจะออกคำสั่งเป็นหนังสือห้ามมิให้เจ้าของหรือผู้ครอบครองใช้หรือยินยอมให้บุคคลใดใช้สถานที่ นั้นทั้งหมดหรือบางส่วน จนกว่าจะเป็นที่พอใจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าได้มีการระงับนั้นแล้วก็ได้

แนวทางที่ ๒ : เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกประกาศตามมาตรา ๒๘/๑

เมื่อปรากฏว่ามีการเผาในที่โล่งเป็นบริเวณกว้างจนก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพ ของสาธารณชน และมีแหล่งกำเนิดของเหตุมีมากกว่า ๑ แหล่งขึ้นไป เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจประกาศกำหนด พื้นที่ควบคุมการเผาในที่โล่งตามมาตรา ๒๘/๑ วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ทั้งนี้ ให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขของประกาศกระทรวงสาธารณสุข เรื่อง หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขการประกาศพื้นที่ควบคุมเหตุรำคาญ พ.ศ. ๒๕๖๑ นอกจากนี้ เจ้าพนักงานท้องถิ่นยังมีอำนาจจะประกาศ กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการระงับเหตุและการจัดการตามความจำเป็น เพื่อป้องกันมิให้มีการเผาในที่โล่งเกิดขึ้นอีกในอนาคต ตามมาตรา ๒๘/๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

ในกรณีที่การเผา ระงับ จนไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพของสาธารณชน ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นประกาศยกเลิกพื้นที่ควบคุมเหตุรำคาญนั้นโดยไม่ชักช้า

(๒) การบังคับใช้กฎหมาย

(๒.๑) โทษ : กรณีความผิดฐานฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น

ตามมาตรา ๒๘/๑ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน สามเดือน หรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๗๔ แห่งพระราชบัญญัติ การสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

(๒.๒) การดำเนินคดี :

คณะกรรมการเปรียบเทียบตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕
ในเขตจังหวัดอื่น ประกอบด้วย ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน หัวหน้าส่วนราชการตามที่กฎหมายกำหนด ฯลฯ
เป็นกรรมการ และนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัด เป็นเลขานุการ) มีอำนาจเปรียบเทียบตามมาตรา ๘๕ วรรคหนึ่ง
แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

สำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียว หรือเป็นความผิดที่มีโทษจำคุก
ไม่เกินสามเดือนหรือปรับไม่เกินสองหมื่นห้าพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ คณะกรรมการเปรียบเทียบอาจมอบหมายให้
เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ตามมาตรา ๘๕ วรรคสาม แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข
พ.ศ. ๒๕๓๕

ทั้งนี้ เมื่อผู้ต้องหาได้ชำระเงินค่าปรับตามจำนวนที่เปรียบเทียบภายใน
สามสิบวันนับแต่วันที่มีการเปรียบเทียบตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไข ที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวง
สาธารณสุขกำหนดแล้ว ให้ถือว่าคดีเลิกกันตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ถ้าผู้กระทำความผิด
ไม่ชำระเงินค่าปรับตามที่กฎหมายกำหนด ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานฝ่ายปกครองหรือ
ตำรวจ โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองสามารถสอบสวนได้ เนื่องจากเป็นความผิดอาญาตามกฎหมาย
ว่าด้วยการสาธารณสุขตามกฎหมายกระทรวงกำหนดการสอบสวนความผิดอาญาบางประเภทในจังหวัดอื่นนอกจาก
กรุงเทพมหานคร โดยพนักงานสอบสวนฝ่ายปกครอง (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๕๕ ประกอบ มาตรา ๒ (๖) (๑๑) (๑๖) (๑๗)
มาตรา ๑๖ มาตรา ๑๗ และมาตรา ๑๘ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

๑.๓ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจพิจารณามาตราเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติโดยอาศัย
อำนาจตามกฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประกอบกับมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติ
กำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดให้องค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย

(๑) การดำเนินมาตรการตามกฎหมาย

- กรณีเทศบาล อาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๐ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล
พ.ศ. ๒๕๔๖ ประกอบกับมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการจัดทำเทศบัญญัติเพื่อกำหนดให้การเผาในพื้นที่ที่กำหนดเป็น
ความผิด โดยโทษในเทศบัญญัตินั้นจะกำหนดโทษปรับผู้ละเมิดเทศบัญญัติไว้ด้วยก็ได้ แต่ห้ามมิให้กำหนด
เกินกว่าหนึ่งพันบาท

- กรณีองค์การบริหารส่วนตำบล อาศัยอำนาจตามมาตรา ๗๑ แห่งพระราชบัญญัติ
สภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ ประกอบกับมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผน
และขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ในการจัดทำข้อบัญญัติ
เพื่อกำหนดให้การเผาในพื้นที่ที่กำหนดเป็นความผิด โดยข้อบัญญัติขององค์การบริหารส่วนตำบล มิให้กำหนด
โทษปรับเกินหนึ่งพันบาท เว้นแต่จะมีกฎหมายบัญญัติไว้เป็นอย่างอื่น

(๒) การบังคับใช้กฎหมาย

การกระทำอันเป็นการละเมิดเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ถือเป็นความผิดอาญาที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่เกินหนึ่งพันบาท ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบคดีละเมิดข้อบัญญัติท้องถิ่นมีอำนาจเปรียบเทียบปรับได้ตามนัยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและการสอบสวนคดีละเมิดข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๔ ประกอบมาตรา ๔๘ ทวาวีสติ แห่งพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. ๒๕๔๖ หรือมาตรา ๖๕ แห่งพระราชบัญญัติสภาพัฒนาการบริหารส่วนตำบล พ.ศ. ๒๕๓๗ เมื่อผู้กระทำความผิดชำระค่าปรับตามจำนวนที่ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบกำหนดไว้ และไม่เกินสามสิบวันนับแต่วันทำการเปรียบเทียบ คดีอาญาเป็นอันเลิกกัน กรณีผู้กระทำความผิดไม่ยินยอมให้เปรียบเทียบคดี หรือไม่ชำระค่าปรับภายในกำหนดเวลาสามสิบวัน ให้ผู้มีอำนาจเปรียบเทียบปรับบันทึกถ้อยคำหรือเหตุที่ไม่ชำระค่าปรับไว้ในสำนวนการเปรียบเทียบ แล้วส่งเรื่องให้พนักงานสอบสวนฝ่ายปกครองในเขตอำนาจดำเนินคดีต่อไป ตามนัยข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการเปรียบเทียบและการสอบสวนคดีละเมิดข้อบัญญัติท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๗ ข้อ ๑๓

๒. การเผาในพื้นที่สาธารณะ

๒.๑ พระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

นายอำเภอมีหน้าที่ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินที่ประชาชนใช้ประโยชน์ร่วมกัน และสิ่งซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์อื่นอันอยู่ในเขตอำเภอตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ในกรณีที่มีการเผาในที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน นายอำเภอ และนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จะร่วมกันดำเนินการหรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะเป็นผู้ดำเนินการก็มีอำนาจกระทำได้ โดยให้นายอำเภอหรือนายกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคำสั่งให้ผู้ก่อเหตุระงับการเผาหรือไม่กระทำการเผาอีก ถ้าผู้นั้นฝ่าฝืนหรือไม่ปฏิบัติตามคำสั่ง นายอำเภอ หรือนายก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อาจใช้มาตรการบังคับทางปกครองแต่จะต้องมีคำเตือนเป็นหนังสือให้มีการกระทำหรือละเว้นการกระทำตามคำสั่งภายในระยะเวลาที่กำหนดตามสมควรแก่กรณี ซึ่งคำเตือนดังกล่าวจะกำหนดไปพร้อมกับคำสั่งก็ได้ตามนัยมาตรา ๕๘ และมาตรา ๕๙ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๙ สำหรับกรณีมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินการให้จ่ายจากงบประมาณขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามมาตรา ๑๒๒ แห่งพระราชบัญญัติลักษณะปกครองท้องที่ พระพุทธศักราช ๒๔๕๗ ประกอบกับระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการดูแลรักษาและคุ้มครองป้องกันที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินสำหรับพลเมืองใช้ร่วมกัน พ.ศ. ๒๕๕๓

๒.๒ พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐

ดำเนินการมาตรการและบังคับใช้กฎหมาย เช่นเดียวกับข้อ ๑.๑

๒.๓ พระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

(๑) การดำเนินมาตรการตามพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕

เจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการสาธารณสุข พ.ศ. ๒๕๓๕ มีอำนาจในการควบคุมการเผาในที่โล่งซึ่งถือเป็นเหตุรำคาญตามมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว ดังนี้

แนวทางที่ ๑ : เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกคำสั่งเป็นหนังสือตามมาตรา ๒๗

เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจออกคำสั่งเป็นหนังสือให้บุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับกรก่อหรืออาจก่อให้เกิดการเผาไหม้ ระงับหรือป้องกันเหตุจากการเผาภายในเวลาอันสมควรตามที่ระบุไว้ในคำสั่ง และถ้าเห็นสมควรจะให้กระทำโดยวิธีใดเพื่อระงับหรือป้องกันเหตุการณ์เผาไหม้ หรือสมควรกำหนดวิธีการเพื่อป้องกันมิให้มีเหตุการณ์เผาเกิดขึ้นอีกในอนาคตให้ระบุไว้ในคำสั่งได้

ในกรณีที่ปรากฏแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นว่าไม่มีการปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าพนักงานท้องถิ่น และการเผาที่เกิดขึ้นอาจเกิดอันตรายอย่างร้ายแรงต่อสุขภาพ ให้เจ้าพนักงานท้องถิ่นระงับการเผาขึ้น และอาจจัดการตามความจำเป็นเพื่อป้องกันมิให้เกิดการเผาขึ้นขึ้นอีก โดยบุคคลซึ่งเป็นต้นเหตุหรือเกี่ยวข้องกับการก่อหรืออาจก่อให้เกิดการเผาต้องเป็นผู้เสียค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดการนั้น

แนวทางที่ ๒ : เจ้าพนักงานท้องถิ่นออกประกาศตามมาตรา ๒๘/๑

ดำเนินมาตรการตามกฎหมายเช่นเดียวกับ ข้อ ๑.๒ (๑)

(๒) การบังคับใช้กฎหมาย

ดำเนินการเช่นเดียวกับ ข้อ ๑.๒ (๒)

๒.๔ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจพิจารณาตราเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติโดยอาศัยอำนาจตามกฎหมายจัดตั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบกับมาตรา ๑๖ แห่งพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. ๒๕๔๒ ซึ่งกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจตราเทศบัญญัติหรือข้อบัญญัติเพื่อกำหนดให้การเผาในที่สาธารณะที่กำหนดเป็นความผิด โดยให้ดำเนินมาตรการตามกฎหมายและบังคับใช้กฎหมายเช่นเดียวกับข้อ ๑.๓

๓. การเผาในพื้นที่ข้างทางหรือถนน

(๑) การดำเนินมาตรการตามพระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒

พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ มาตรา ๑๓๐ บัญญัติห้ามมิให้ผู้ใดเผาหรือกระทำด้วยประการใด ๆ ภายในระยะห้าร้อยเมตรจากทางเดินรถ เป็นเหตุให้เกิดควันหรือสิ่งอื่นใดในลักษณะที่อาจทำให้ไม่ปลอดภัยแก่การจราจรในทางเดินรถนั้น กรณีผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษปรับไม่เกินหนึ่งพันบาท ตามมาตรา ๑๕๒ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

(๒) การบังคับใช้พระราชบัญญัติจราจรทางบก พ.ศ. ๒๕๒๒ เมื่อพบการกระทำความผิด เจ้าพนักงานจราจรมีหน้าที่แจ้งความร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวน เพื่อดำเนินการเปรียบเทียบปรับหรือว่ากล่าวตักเตือนตามมาตรา ๑๔๕ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๔. การเผาในพื้นที่ป่าไม้

การเผาในพื้นที่ป่าไม้ อาจเป็นความผิดตามกฎหมายหลายฉบับ ดังนี้

๔.๑ ความผิดตามมาตรา ๕๕ แห่ง พระราชบัญญัติป่าไม้ พุทธศักราช ๒๔๘๔ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปีหรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สองปีถึงสิบห้าปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนบาท ตามมาตรา ๗๒ ตรี แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๔.๒ ความผิดตามมาตรา ๓๘ และมาตรา ๔๒ วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. ๒๕๓๕ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๕๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๔.๓ กรณีเผาป่าไม้ในพื้นที่ที่กฎหมายกำหนดให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติเป็นความผิดตามมาตรา ๑๔ แห่งพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๗ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หนึ่งปีถึงสิบปี และปรับตั้งแต่สองหมื่นบาทถึงสองแสนบาท ในกรณีถ้าได้กระทำเป็นเนื้อที่เกินยี่สิบห้าไร่ หรือก่อให้เกิดความเสียหายแก่ไม้สัก ไม้ยาง ไม้สนเขา หรือไม้หวงห้ามประเภท ข. ตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ หรือไม้อื่นที่เป็นต้นหรือเป็นท่อนอย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งสองอย่างรวมกันเกินยี่สิบต้นหรือท่อน หรือรวมปริมาตรไม้เกินสี่ลูกบาศก์เมตร หรือต้นน้ำ ลำธาร หรือพื้นที่ชายฝั่ง ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่สี่ปีถึงยี่สิบปี และปรับตั้งแต่สองแสนบาทถึงสองล้านบาทตามมาตรา ๓๑ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

๔.๔ กรณีเผาป่าไม้ในพื้นที่เขตอุทยานแห่งชาติเป็นความผิดตามมาตรา ๑๖ (๑) แห่งพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ผู้ใดฝ่าฝืนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๒๔ แห่งพระราชบัญญัติดังกล่าว

โดยกฎหมายแต่ละฉบับได้กำหนดพนักงานเจ้าหน้าที่ให้มีอำนาจเพื่อปฏิบัติการให้เป็นไปตามกฎหมายไว้เป็นการเฉพาะ โดยพนักงานเจ้าหน้าที่ที่ได้รับแต่งตั้งตามกฎหมายดังกล่าวอาจเป็นข้าราชการในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งข้าราชการในสังกัดกระทรวงมหาดไทยและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ได้แก่ ผู้ว่าราชการจังหวัด นายอำเภอ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ฯลฯ ทั้งนี้ ตามที่รัฐมนตรีผู้รักษาการตามกฎหมายประกาศกำหนด กรณีมีการกระทำความผิดฐานเผาป่าไม้ซึ่งเป็นความผิดอาญาแผ่นดินโดยรัฐเป็นผู้เสียหาย พนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายมีหน้าที่ร้องทุกข์กล่าวโทษต่อพนักงานสอบสวนที่มีอำนาจในเขตพื้นที่รับผิดชอบได้ทั้งพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งการกระทำความผิดกรณีการเผาในพื้นที่ป่าไม้เป็นความผิดอาญาคดีเกี่ยวกับป่าไม้ ดังนั้น ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ นายอำเภอ มีอำนาจตรวจสอบกำกับดูแลการสอบสวน โดยสามารถเรียกสำนวนการสอบสวนมาให้คำแนะนำ หรืออุทธรณ์การปฏิบัติงานของพนักงานสอบสวนให้เป็นไปโดยชอบได้ หรือกรณีที่คดีที่เกิดขึ้นเป็นคดีสำคัญ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ นายอำเภอมีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน เป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนได้ นอกจากนี้ หากเป็นกรณีพนักงานฝ่ายปกครองได้จับกุมหรือร่วมในการจับกุมในคดีการกระทำความผิดเกี่ยวกับป่าไม้ ผู้ว่าราชการจังหวัดหรือ นายอำเภอก็มีอำนาจเข้าควบคุมการสอบสวน โดยเป็นหัวหน้าพนักงานสอบสวนได้เช่นกัน ทั้งนี้ ตามข้อบังคับกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยระเบียบการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๒๓ และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน ข้อ ๑๒ ประกอบหนังสือกระทรวงมหาดไทย-ควมมาก ที่ มท ๐๒๐๗/ว ๙๘๑ ลงวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๓๒

๕. การเผาในพื้นที่เกษตรกรรม

การเผาในพื้นที่เกษตรกรรม เป็นวิธีที่เกษตรกรบางกลุ่มนิยมใช้ในการเก็บเกี่ยวผลผลิตทางการเกษตรบางชนิด เช่น อ้อย เป็นต้น นอกจากนี้ ยังเป็นวิธีที่เกษตรกรใช้ในการปรับพื้นที่ภายหลังจากการเก็บเกี่ยวผลผลิต เพื่อที่จะดำเนินการเพาะปลูกพืชใหม่ เนื่องจากเป็นวิธีที่มีความสะดวก ต้นทุนต่ำไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงานจำนวนมาก โดยส่วนใหญ่พบว่าเกษตรกรมีการเผาตอซังข้าว ฟางข้าว อ้อย มันสำปะหลัง วัชพืช เศษวัสดุต่าง ๆ ซึ่งก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศ เขม่าควัน เถ้า ฝุ่นละออง ที่เกิดจากการเผาไหม้ นั้น สามารถแพร่กระจายออกไปในวงกว้าง ส่งผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน ก่อให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญ และบดบังทัศนวิสัยจนอาจเป็นสาเหตุของอุบัติเหตุบนท้องถนนหรือเป็นต้นเหตุของการเกิดไฟป่าได้ แม้ว่าหน่วยงานภาครัฐจะรณรงค์ให้เกษตรกรใช้เทคโนโลยีการเกษตรและเครื่องจักรกล เช่น รถไถกลบ การแปรรูปเศษพืชเป็นปุ๋ยอินทรีย์ เป็นต้น เพื่อแทนการเผาในลักษณะดังกล่าว แต่การที่เกษตรกรมีข้อจำกัดในเรื่องปัจจัยของทุนและแรงงาน รวมทั้ง ขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลดีและผลเสียของการเผาในที่โล่ง ทำให้การดำเนินการตามมาตรการของภาครัฐไม่ประสบผลสำเร็จ จึงจำเป็นต้องอาศัยกลไกของกฎหมายเข้าควบคุมการเผาในที่โล่งของเกษตรกร โดยการบังคับใช้กฎหมายขึ้นอยู่กับข้อเท็จจริงแห่งกรณีว่าเกษตรกรได้ดำเนินการเผาในพื้นที่ใด ซึ่งอาจเผาในพื้นที่เอกชน หรือพื้นที่สาธารณะ หรือพื้นที่ข้างทาง หรือพื้นที่ป่าไม้ ดังนั้น หน่วยงานที่รับผิดชอบจึงต้องพิจารณาบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องตามข้อเท็จจริงแห่งกรณีดังกล่าว

การเผาในที่โล่งในพื้นที่ทั้ง ๕ ประเภทดังกล่าวข้างต้น หากเกิดเพลิงไหม้แก่วัตถุใด ๆ แม้เป็นของตนเอง จนน่าจะเป็นอันตรายแก่บุคคลอื่นหรือทรัพย์สินของผู้อื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท ตามมาตรา ๒๒๐ วรรคหนึ่ง แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าว เป็นเหตุให้เกิดเพลิงไหม้แก่ทรัพย์สินตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๒๑๘ อันได้แก่ (๑) โรงเรือน เรือ หรือแพที่คนอยู่อาศัย (๒) โรงเรือน เรือ หรือแพอันเป็นที่เก็บหรือที่ทำสินค้า (๓) โรงมหรสพหรือสถานที่ประชุม (๔) โรงเรือนอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดิน เป็นสาธารณสถาน หรือเป็นที่สำหรับประกอบพิธีกรรมตามศาสนา (๕) สถานีรถไฟ ท่าอากาศยาน หรือที่จอดรถหรือเรือสาธารณะ (๖) เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ อันมีระวางตั้งแต่ห้าตันขึ้นไป อากาศยาน หรือรถไฟที่ใช้ในการขนส่งสาธารณะ ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษประหารชีวิต จำคุกตลอดชีวิต หรือจำคุกตั้งแต่ห้าปีถึงยี่สิบปี ตามนัยมาตรา ๒๑๘ และมาตรา ๒๒๐ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

ถ้าผู้ใดกระทำให้เกิดเพลิงไหม้โดยประมาท และเป็นเหตุให้ทรัพย์สินของผู้อื่นเสียหาย หรือการกระทำโดยประมาทนั้นน่าจะเป็นอันตรายแก่ชีวิตของบุคคลอื่น ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามมาตรา ๒๒๕ แห่งประมวลกฎหมายอาญา

นอกจากนี้ หากการกระทำดังกล่าวก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นในเรื่องชีวิต ร่างกาย อนามัย เสรีภาพ ทรัพย์สิน หรือสิทธิอย่างหนึ่งอย่างใด ผู้นั้นต้องชดเชยค่าสินไหมทดแทนให้แก่ผู้เสียหาย ในฐานะความผิดละเมิดตามมาตรา ๔๒๐ แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์